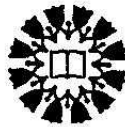

بانكدارى اسلامى بين الملل

دکتر مهدى پورموسى و
دکتر حسن گلمرادى آدينه‌وند

تهران

۱۳۹۶

سازمان مطالعه و تدوين كتب علوم انسانى دانشگاه‌ها (سمت)

پژوهشكده تحقيق و توسعه علوم انسانى

سرشناسه: رضوی، مهدی، ۱۳۳۱-

عنوان و نام پدیدآور: بانکداری اسلامی بین الملل / مهدی رضوی، حسن گلمرادی آدینه‌وند.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده

تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: دوازده، ۲۴۸ ص.:: جدول، نمودار.

فروست: «سمت»؛ ۲۱۲۳. اقتصاد، ۸۶.

شابک: ۲-۰۵۰۷-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۱۳۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Mehdi Razavi, Hassan Golmoradi Adinevand.
International Islamic Banking.

داشت: کتابنامه.

موضوع: بانک و بانکداری بین‌المللی

Banks and Banking, International

موضوع: بانک و بانکداری - جنبه‌های مذهبی - اسلام

Banks and Banking - Religious Aspects - Islam

شماره افزوده: گلمرادی آدینه‌وند، حسن، ۱۳۵۱-

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Compiling University Textbooks in the Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶

HG ۳۸۸۱/۱

رده‌بندی دیویی: ۳۳۲/۱۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۹۷۷۳۷

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی

بانکداری اسلامی بین‌الملل

دکتر مهدی رضوی (عضو هیئت علمی و استاد دانشگاه شهید بهشتی) و دکتر حسن گلمرادی آدینه‌وند (عضو هیئت علمی مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران)

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۶

تعداد: ۵۰۰

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سمت

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال. در این قیمت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و

عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۰۲-۴۴۲۴۶۲۵۰

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

@sazman_samt

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: مبانی تکاملی بانکداری بین المللی
۳	۱-۱ مقدمه
۴	۱-۲ مفهوم بانکداری معارف
۵	۱-۳ شکل گیری بانکداری اسلامی
۷	۱-۴ ماهیت بانکداری اسلامی
۸	۱-۵ اصول بانکداری اسلامی
۸	۱-۵-۱ حذف ربا
۹	۱-۵-۲ نفی غرر
۱۰	۱-۵-۳ نفی میسر
۱۰	۱-۶ شکل گیری بانکداری اسلامی بین المللی
۱۲	۱-۷ بین المللی شدن نظام مالی و اقتصادی
۱۲	۱-۸ بین المللی شدن نقل و انتقال سرمایه
۱۳	۱-۹ بین المللی شدن بازارهای مالی و بانکداری
۱۴	۱-۱۰ بین المللی شدن بانکداری
۱۵	۱-۱۱ زمینه فعالیت بین المللی بانک ها
۱۵	۱-۱۲ ساختار حضور بانک ها در سطح بین المللی
۱۶	۱-۱۲-۱ بانک کارگزار
۱۷	۱-۱۲-۲ دفاتر نمایندگی
۱۷	۱-۱۲-۳ نمایندگی ها
۱۷	۱-۱۲-۴ بانک وابسته
۱۸	۱-۱۲-۵ بانک وابسته با کنترل محدود و سرمایه مشترک

۱۸	۱-۱۲-۶ شعبه بانک‌ها
۱۹	۱-۱۲-۷ کنسرسیوم
۲۰	۱-۱۳ خلاصه فصل
۲۰	۱-۱۴ پرسش‌ها
۲۲	فصل دوم: مباحث بین‌المللی ارز و نظام پرداخت‌ها
۲۲	۲-۱ مقدمه
۲۳	۲-۲ بازار ارز
۲۴	۲-۳ انواع نرخ‌های ارز
۲۵	۲-۴ انواع روش‌های اعلام نرخ ارز
۲۶	۲-۵ نرخ ارز اسمی در برابر نرخ ارز واقعی
۲۷	۲-۶ انواع معاملات ارزی
۲۷	۲-۶-۱ معامله نقدی ارز
۲۷	۲-۶-۲ معاملات سلم ارز
۲۸	۲-۶-۳ معاملات اختیار ارز
۲۸	۲-۷ نرخ ارز و شیوه‌های تعیین آن
۲۹	۲-۷-۱ تعیین نرخ ارز در بلندمدت
۲۹	۲-۷-۲ تعیین نرخ ارز در کوتاه‌مدت
۳۱	۲-۷-۳ تغییر عرضه و تقاضا برای ارز
۳۲	۲-۷-۴ تغییر نرخ بهره
۳۳	۲-۷-۵ شرط برابری نرخ‌های بهره
۳۵	۲-۸ وابستگی به نرخ‌های بهره بین‌المللی و بانکداری اسلامی
۳۷	۲-۹ انواع نظام‌های مختلف ارزی
۳۷	۲-۹-۱ عصر استاندارد طلا (۱۸۸۰-۱۹۱۴)
۳۸	۲-۹-۲ دوره بین جنگ‌های جهانی (۱۹۱۸-۱۹۳۹)
۳۸	۲-۹-۳ توافقنامه برتون وودز (۱۹۴۴-۱۹۷۳)
۴۰	۲-۹-۴ شکست برتون وودز
۴۰	۲-۹-۵ نظام‌های ارزی پس از سال ۱۹۷۳
۴۰	۲-۹-۶ نرخ‌های ارز شناور ۱۹۷۳ تا کنون
۴۶	۲-۱۰ بازیگران بازار ارز
۴۸	۲-۱۱ ارتباط بین ارز، مسائل ارزی و بانکداری اسلامی

۴۹	۲-۱۲ خلاصه فصل
۵۰	۲-۱۳ پرسش‌ها
۵۱	فصل سوم: خطرپذیری و مدیریت خطرپذیری در بانکداری اسلامی
۵۱	۳-۱ مقدمه
۵۲	۳-۲ مفهوم خطرپذیری و روش‌های مواجهه با آن
۵۳	۳-۳ پوشش خطرپذیری: سابقه و سیر تکامل
۵۵	۳-۴ روش‌های پوشش خطرپذیری در بانکداری بین‌الملل
۵۶	۳-۴-۱ قراردادهای سلف
۵۶	۳-۴-۲ قراردادهای آتی
۵۷	۳-۴-۳ قرارداد اختیار معامله
۵۸	۳-۴-۴ قرارداد سواپ یا سواپ‌ها
۵۹	۳-۵ ماهیت - طرف‌پذیری‌های موجود در بانکداری اسلامی
۵۹	۳-۵-۱ خطرپذیری اعتباری
۶۰	۳-۵-۲ خطرپذیری نادر
۶۱	۳-۵-۳ خطرپذیری نقدی
۶۲	۳-۵-۴ خطرپذیری نرخ بازدهی
۶۳	۳-۵-۵ خطرپذیری عملیاتی
۶۳	۳-۵-۶ خطرپذیری سرمایه‌گذاری مشارکتی
۶۳	۳-۶ پوشش خطرپذیری در نظام مالی اسلامی
۶۵	۳-۷ مباحث فقهی روش‌های پوشش خطرپذیری ارزی
۶۶	۳-۷-۱ قراردادهای آتی ارز
۶۸	۳-۷-۲ اختیارات
۶۹	۳-۷-۳ سواپ ارزی
۷۲	۳-۷-۴ سواپ متقاطع ارزی اسلامی
۷۳	۳-۷-۵ پوشش مشارکتی خطرپذیری ارزی
۷۴	۳-۸ خلاصه فصل
۷۵	۳-۹ پرسش‌ها
۷۷	فصل چهارم: ابزارهای تأمین مالی اسلامی و بانکداری اسلامی بین‌الملل
۷۷	۴-۱ مقدمه

۷۸	۴-۲ انواع روش های تأمین مالی
۷۹	۴-۲-۱ روش های تأمین مالی داخلی
۸۶	۴-۲-۲ روش های تأمین مالی خارجی
۹۶	۴-۳ خلاصه فصل
۹۸	۴-۴ پرسش ها
۹۹	فصل پنجم: قواعد ناظر بر بانکداری بین الملل
۹۹	۵-۱ مقدمه
۱۰۰	۵-۲ ادغام بین المللی نظارتی بانک ها
۱۰۰	۵-۱-۱ کمیته بال
۱۱۱	۵-۲-۱ اصول اساسی نظارت مؤثر بانکی
۱۱۶	۵-۳ قواعد ال و بانکداری اسلامی
۱۱۸	۵-۴ چالش های کفالت سرمایه در بانک های اسلامی
۱۱۹	۵-۵ مقررات بین المللی پول شویی
۱۲۰	۵-۵-۱ تعریف پول شویی
۱۲۱	۵-۵-۲ آثار نامطلوب پول شویی
۱۲۲	۵-۵-۳ پول شویی و بانک ها
۱۲۳	۵-۵-۴ مقررات بین المللی پول شویی
۱۳۴	۵-۶ سایر مؤسسات بین المللی
۱۳۴	۵-۶-۱ سازمان بین المللی کمیسیون های اورای بها (آسیکو)
۱۳۴	۵-۶-۲ کمیته نظام های تسویه و پرداخت
۱۳۵	۵-۶-۳ هیئت استانداردهای حسابداری بین المللی
۱۳۵	۵-۶-۴ بانک جهانی
۱۳۶	۵-۶-۵ بانک توسعه اسلامی
۱۳۷	۵-۷ خلاصه فصل
۱۳۹	۵-۸ پرسش ها
۱۴۱	فصل ششم: تجارت بین الملل و بانکداری اسلامی
۱۴۱	۶-۱ مقدمه
۱۴۲	۶-۲ عوامل مؤثر در انتخاب بهترین شیوه پرداخت
۱۴۲	۶-۲-۱ عامل فیزیکی یا بعد مسافت

۱۴۳	۶-۲-۲ عامل روانی
۱۴۳	۶-۲-۳ عوامل سیاسی و اقتصادی
۱۴۳	۶-۲-۴ قوانین و مقررات
۱۴۳	۶-۲-۵ وجود منافع متقابل بین فروشنده و خریدار
۱۴۴	۶-۳ روش های پرداخت در بازرگانی بین الملل
۱۴۴	۶-۳-۱ روش حساب باز
۱۴۶	۶-۳-۲ روش پیش پرداخت کامل
۱۴۷	۶-۳-۳ وصولی اسنادی
۱۵۲	۶-۳-۴ پرداخت با اعتبار اسنادی
۱۷۴	۶-۴ ضمانت نامه بانکی
۱۷۵	۶-۴-۱ تعریف و ماهیت ضمانت نامه های بانکی
۱۷۶	۶-۴-۲ انواع ضمانت نامه های بانکی
۱۸۰	۶-۴-۳ چرا وجهی حق تعقی ضمانت نامه های بانکی
۱۸۱	۶-۴-۴ منابع حق تعقی ضمانت نامه های بانکی بین المللی
۱۸۵	۶-۵ خلاصه فصل
۱۸۶	۶-۶ پرسش ها
۱۸۸	فصل هفتم: بحران های بین المللی بانکی و بانکداری اسلامی بین الملل
۱۸۸	۷-۱ مقدمه
۱۸۹	۷-۲ تعاریف
۱۸۹	۷-۲-۱ بحران
۱۹۰	۷-۲-۲ چرخه های تجاری
۱۹۱	۷-۲-۳ بحران های مالی و بانکی
۱۹۲	۷-۳ دلایل بحران های مالی و بانکی
۱۹۲	۷-۳-۱ افزایش و یا کاهش قیمت دارایی ها
۱۹۵	۷-۳-۲ جهش اعتبارات
۱۹۶	۷-۳-۳ بحران ارزی و تراز پرداخت ها
۱۹۷	۷-۳-۴ افزایش در نرخ های بهره
۱۹۷	۷-۳-۵ کاهش رونق بازار بورس
۱۹۸	۷-۳-۶ افزایش نااطمینانی
۱۹۸	۷-۳-۷ ورشکستگی ناگهانی بانک ها

۱۹۹	۷-۳-۸ بحران بانکی
۲۰۱	۷-۳-۹ عدم توازن مالی دولت
۲۰۱	۷-۳-۱۰ مهندسی و نوآوری‌های مالی
۲۰۳	۷-۴ تاریخچه بحران بانکی
۲۰۵	۷-۵ هم‌زمانی بحران‌ها
۲۰۶	۷-۶ تبعات بحران‌های بانکی
۲۰۸	۷-۷ بانکداری اسلامی و کاهش بحران بانکی
۲۱۳	۷-۸ راهکارهای اسلامی برای بحران‌های مالی
۲۱۴	۷-۸-۱ اصلاح چهارچوب‌های مقرراتی
۲۱۵	۷-۸-۲ اصلاح رفتارهای انسانی
۲۱۶	۷-۹ خلاصه فصل
۲۱۸	۷-۱۰ پرسش‌ها
۲۱۹	فصل هشتم: آینده بان‌دار، اسرار بین‌الملل
۲۱۹	۸-۱ مقدمه
۲۲۰	۸-۲ جهانی شدن اقتصاد
۲۲۲	۸-۳ جهانی شدن و بانکداری بین‌الملل
۲۲۴	۸-۴ جهانی شدن و بانکداری اسلامی
۲۲۵	۸-۵ تحولات بانکداری بین‌الملل اسلامی
۲۲۶	۸-۶ بانکداری بین‌الملل اسلامی، فرصت‌ها و چالش‌ها
۲۲۶	۸-۶-۱ فرصت‌ها و ظرفیت‌های موجود
۲۲۷	۸-۶-۲ سایر فرصت‌ها
۲۲۹	۸-۶-۳ چالش‌ها
۲۳۴	۸-۷ خلاصه فصل
۲۳۶	۸-۸ پرسش‌ها
۲۳۷	کتابنامه
۲۴۶	وب‌سایت‌ها

پیشگفتار

با بین‌المللی شدن بانکداری در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی راه برای جهانی شدن امور مالی هموار شد، به گونه‌ای که در این دهه تعاملات بین‌المللی به صورت چشمگیری افزایش یافت.

در حال حاضر، به دلایل مختلف بانکداری اسلامی توانسته است به عنوان یک بخش نوپا در سطح بانکداری بین‌المللی مطرح شود به گونه‌ای که حتی در کشورهای غیر اسرمتی نیز افزایش به ایجاد بانک‌های اسلامی یا باز نمودن بانه‌های اسلامی در بانک‌های برکت داده می‌شود.

با توجه به اینکه نظام بانکداری مرکز ثقل مراودات تجاری و مالی بین‌الملل محسوب می‌شود و از طرف دیگر نظام مالی بانکداری اسلامی دارای مجموعه‌ای از اصول و ویژگی‌های خاص خود است، بررسی بانکداری اسلامی در فضای بین‌الملل اهمیت فراوان دارد.

نبود یک کتاب درسی که بتواند تحولات حوزه بانکداری اسلامی بین‌الملل را به طرز موثکافانه‌ای بررسی کند، نویسندگان را علاقه‌منان کرد تا کتاب حاضر را با توجه به احساس این نیاز و به منظور تقویت منابع علمی و آموختن دانشجویان و کمک هر چه بیشتر به آموزش و پرورش نیروی انسانی ماهر و متخصص برای نظام بانکی به رشته تحریر در آورند.

هدف اصلی فراهم آوردن مطالب در دسترس، ساده و منسجم در خصوص بانکداری اسلامی بین‌الملل است به نحوی که مبانی نظری و عملی بانکداری اسلامی بین‌الملل و تحولاتی که این حوزه را تحت تأثیر قرار داده، بررسی شوند.

این کتاب از جمله معدود کتاب‌هایی است که ضمن پرداختن به مبانی علمی و نظری، انواع مقررات و سازمان‌های درگیر بانکداری اسلامی بین‌الملل را مطالعه و بررسی کرده است و یک چهارچوب مبنایی برای فهم هر چه بیشتر دانشجویان با مفاهیم بانکداری اسلامی بین‌الملل فراهم می‌سازد.

در دو فصل مقدماتی کتاب سیر تکاملی و تحول بانکداری بین‌الملل و مباحث ارز و نظام پرداخت‌ها مطرح می‌شود. مباحث مربوط به خطرپذیری و مدیریت خطرپذیری در بانکداری اسلامی در فصل سوم بررسی می‌شود. فصل چهارم به ارزیابی مبنای مالی اسلامی و بانکداری اسلامی بین‌الملل و فصل پنجم به بیان قواعد ناظر بر بانکداری بین‌الملل اختصاص دارد. تجارت بین‌الملل و بانکداری اسلامی موضوعی است که در فصل ششم به آن پرداخته شده است. فصل هفتم کتاب به بررسی موضوع بین‌المللی بانکی و بانکداری اسلامی بین‌الملل و در نهایت فصل آخر کتاب به جمع‌بندی دیدگاه‌ها در زمینه آینده بانکداری اسلامی بین‌الملل اختصاص دارد.

در اینجا لازم است از مسئولان محترم سازمان «سمت» و همچنین از جناب آقای دکتر عزتی، مدیر گروه تخصصی اقتصاد، که امکان تألیف این کتاب را فراهم آورد، تشکر و سپاسگزاری به عمل آید. امید است که این اثر بتواند گام مفید دیگری در راستای تقویت منابع علمی و کاربردی در کشور باشد و مورد استفاده مدیران و کارشناسان و دانشجویان و دانش‌پژوهان این حوزه قرار گیرد.

در پایان ذکر این نکته لازم است که بدون تردید تألیف و جمع‌آوری این مجموعه به رغم تلاش زیاد ممکن است اشکالات و نواقصی داشته باشد. امید است صاحبان اندیشه و اهل علم و قلم از راهنمایی و ارشادات خود برای رفع نواقص و بهبود بخشیدن به تلاش‌های انجام‌شده، دریغ نورزند.